

Pradžia>Kreipimasis į teismą>Tėsinė pagalba

Tėsinė pagalba

Čekija

1 Kokios išlaidos yra susijusios su teismo procesu ir kas paprastai turi jas padengti?

Apskritai teismo išlaidų (jas daugiausia sudaro su įrodymų pateikimu susijusios išlaidos) patiria valstybė, bylos dalyviai ir byloje dalyvaujantys asmenys. Yra dvi teismo išlaidų funkcijos: prevencinė ir baudžiamoji.

Civilinio proceso kodekse (CPK) pateiktas pavyzdinis teismo išlaidų civiliniame procese sąrašas. Jas sudaro bylos dalyvių ir jų atstovų piniginės išlaidos (pvz., kelionės bilietų, maisto ir apgyvendinimo išlaidos); žyminis mokeskis; bylos dalyvių ir jų teisinių atstovų prarastos pajamos; su įrodymų pateikimu susijusios išlaidos (pvz., liudytojų ir ekspertų išlaidos); notaro, kaip teismo pareigūno, atlyginimas ir piniginės išlaidos; administratoriaus atlyginimas ir piniginės išlaidos; vertimo žodžiu išlaidos; arba atlyginimas už atstovavimą, jei atstovas yra advokatas, notaras arba patentinis patikėtinis. Prie išlaidų taip pat gali būti priskiriamas pridėtinės vertės mokesčio grąžinimas arba mediatoriaus mokeskis. Tačiau šis sąrašas neišsamus. Todėl kitos bylos dalyvio sumokėtos išlaidos, tiesiogiai susijusios su teismo procesu, taip pat gali būti laikomos su procesu susijusiomis išlaidomis.

Iš esmės bylos dalyviai padengia savo ir savo atstovų patirtas išlaidas. Jei advokatas buvo paskirtas bylos dalyvio atstovu arba globėju, valstybė sumoka advokato piniginės išlaidas, atlyginimą už atstovavimą ir, jei taikoma, grąžina pridėtinės vertės mokesčių.

Žyminio mokesčio mokėjimo tvarka išsamiai reglamentuota Žyminio mokesčio įstatyme. Įprastoje rungimosi principu grindžiamoje procedūroje žyminį mokesčių paprastai moka ieškovas. Įstatyme taip pat nustatyta, kuriuose teismo procesuose žyminis mokeskis netaikomas (pvz., bylose globos klausimais, bylose dėl nepilnamečių teisminės priežiūros, įvaikinimo bylose, bylose dėl tėvų ir vaikų tarpusavio išlaikymo prievolių, pirmąja instancija nagrinėjamos paveldėjimo bylose, bylose dėl teismo ir veiksnio).

Svarbu skirti prievolę mokėti su procesu susijusias išlaidas ir prievolę tas išlaidas atlyginti. Bylos dalyviai su procesu susijusias išlaidas, ypač bylos nagrinėjimo metu, moka tada, kai jos atsiranda; šiuo atveju taikomas suinteresuotumo principas (išlaidas moka asmuo, kuris atlieka proceso veiksmą, arba kurio interesais tas veiksmas atliekamas). Atlyginti su procesu susijusias išlaidas pradeda tik po to, kai išlaidos sumokamos. Prievolė atlyginti išlaidas nustatoma teismo sprendime remiantis sėkmės byloje principu arba kaltės principu.

Jei yra prielaidų, į kurias reikia ypač atsižvelgti, teismas, priimdamas sprendimą dėl su procesu susijusių išlaidų, gali pasinaudoti savo diskrecija ir nepriteisti bylos dalyviui visų arba dalies išlaidų atlyginimo. Tai yra apsaugos nuo neproporcingai didelio neigiamo poveikio taikant sėkmės byloje principą ir kaltės principą priemonė.

2 Kas konkrečiai yra teisinė pagalba?

Vienas iš pagrindinių civilinio proceso principų yra lygybės principas, pagal kurį, be kita ko, užtikrinama teisė gauti teisinę pagalbą. Teisė gauti teisinę pagalbą suteikiama nuo pat proceso pradžios ir visose bylose.

Pagal CPK teisine pagalba civilinėje byloje gali būti laikoma:

atstovo paskyrimas dalyvio prašymu (CPK 30 straipsnio 1 dalis);

advokato paskyrimas, jei tai būtina dalyvio interesams apsaugoti arba jei advokato atstovimas yra privalomas atsižvelgiant į atitinkamos bylos pobūdį (CPK 30 straipsnio 2 dalis);

bylos dalyvio dalinis arba visiškas atleidimas nuo žyminio mokesčio (CPK 138 straipsnis);

be to, teismo pareiga informuoti taip pat gali būti laikoma teisine pagalba bylos dalyviams.

Atskiros kategorijos teisinė pagalba yra Čekijos advokatų asociacijos teikiama teisinė pagalba. Ši pagalba apibrėžta įstatyme dėl teisininkų profesijos, pagal kurį kiekvienam asmeniui, kuris neatitinka sąlygų, kad teismas jam paskirtų advokatą ir kuris negali gauti teisinių paslaugų kitais būdais, garantuojama teisė gauti Čekijos advokatų asociacijos paskirto advokato teisinę konsultaciją ar teises paslaugas.

Taigi, pareiškėjas turi teisę gauti nemokamą teisinę konsultaciją, jei jo vidutinės mėnesio pajamos šešis kalendorinius mėnesius iki prašymo pateikimo neviršija asmens ar kartu su juo vertinamų asmenų pragyvenimo lygio pagal įstatymą dėl pragyvenimo lygio ir pragyvenimą užtikrinančio darbo užmokesčio, padauginto iš trijų, ir jei tam asmeniui byloje, kurioje jis prašo suteikti pagalbą, neatstovauja kitas advokatas ar asmuo, įgaliotas teikti teises paslaugas (pagal įstatymo dėl teisininkų profesijos 2 straipsnio 2 dalies a punktą).

Jei pareiškėjas atitinka pirmiau nurodytas sąlygas, jam kiekvienais kalendoriniais metais suteikiama nuo 30 iki 120 minučių teisinių konsultacijų.

Be to, įstatyme dėl teisininkų profesijos numatyta galimybė teikti vienkartinę teises konsultacijas nenurodytam skaičiui asmenų, esančių trečiųjų šalių piliečių sulaikymo centruose pagal įstatymą dėl užsieniečių buvimo Čekijos Respublikoje arba priėmimo centre pagal Prieglobsčio įstatymą; šios konsultacijos teikiamos minėtų įstaigų valdytojo iniciatyva.

Remiantis įstatymu dėl teisinės profesijos galima prašyti teikti teises paslaugas, jei tai pateisinama atsižvelgiant į pareiškėjo pajamas ir turtines sąlygas.

3 Ar turiu teisę gauti teisinę pagalbą?

Teismas, remdamasis prašymu, gali bylos dalyvį (arba šalį, kuriai uždrausta naudotis teise) atleisti nuo žyminio mokesčio mokėjimo, jei tai pateisinama atsižvelgiant į pareiškėjo aplinkybes ir jei ieškinyje nėra lengvabūdiškumas, akivaizdžiai nepagrįstas ir juo nepažeidžiamas įstatymas.

Nuo žyminio mokesčio gali būti atleisti ir juridiniai asmenys.

Bylos dalyviui dėl jo nepalankios finansinės padėties negali būti užkirstas kelias įgyvendinti arba ginti savo teises teisme. Teismas visų pirma atsižvelgia į pareiškėjo finansinę padėtį, žyminio mokesčio dydį, išlaidas, kurių gali reikėti norint pateikti įrodymus, ir reikalavimo pobūdį. Fizinis asmuo atveju teismas atsižvelgia į jų socialinę padėtį, sveikatos būklę ir pan. Juridinių asmenų ir fizinių asmenų, kurie yra verslininkai, atveju teismas taip pat atsižvelgia į verslo ar kitos veiklos pobūdį, turto statusą ir struktūrą bei šių asmenų mokumą.

Ieškinyje, kuris yra akivaizdžiai nepagrįstas arba kuriuo pažeidžiamas įstatymas, visų pirma reiškia situaciją, kai iš pareiškėjo nurodytų faktinių aplinkybių aiškiai matyti, kad ieškinyje negali būti tenkinamas. Savavališkas naudojimas įstatymu arba jo pažeidimas visų pirma reiškia piktavališką naudojimąsi teise arba akivaizdų bandymą vilkinti privalomo įsipareigojimo vykdymą.

Jei bylos dalyvis atitinka atleidimo nuo žyminio mokesčio sąlygas ir jei tai būtina jo interesams apsaugoti, teismas bylos dalyvio prašymu paskiria atstovą.

Tačiau teisė, kad būtų paskirtas atstovas, automatiškai neatsiranda, jei pagal įstatymą (pvz., Žyminio mokesčio įstatymą) byloje žyminis mokeskis netaikomas

arba bylos dalyvis nuo to mokesčio yra atleistas. Net ir šiais atvejais turi būti įvykdytos pirmiau nurodytos atleidimo nuo žyminio mokesčio sąlygos pagal Civilinio proceso kodeksą. Advokatas bus paskirtas atstovu, jei tai būtina siekiant apsaugoti bylos dalyvio interesus arba jei advokato (arba notaro) atstovimas yra privalomas atitinkamoje byloje.

Tokio bylos dalyvio negali būti reikalaujama sumokėti su įrodymų, kuriuos pateikė pats bylos dalyvis arba kuriuos dėl jo (arba jo interesais, CPK 141 straipsnio 1 dalis) nurodytų faktinių aplinkybių nurodė pateikti teismas, pateikimu susijusių išlaidų avanso; taip pat bylos dalyvio negali būti reikalaujama atlyginti valstybės patirtas išlaidas (CPK 148 straipsnio 1 dalis). Pinigines išlaidas ir atlyginimą už atstovavimą paskirtam advokatui moka valstybė.

Bylos dalyvis prašymą atleisti nuo žyminio mokesčio gali pateikti kartu su ieškiniu (prašymu iškelti bylą) arba bet kuriuo proceso metu, kol teismas priims galutinį sprendimą. Teismas atstovą gali paskirti iki proceso pradžios, jei būsimas bylos dalyvis ketina pareikšti ieškinį padedamas atstovo.

Sprendimą dėl prašymo atleisti nuo žyminio mokesčio teismas priima priimdamas nutartį, dėl kurios galima pateikti apeliacinį skundą.

Jei teismas atmeta prašymą paskirti atstovą, pareiškėjas Čekijos advokatų asociacijos gali prašyti paskirti advokatą. Tokiu atveju pareiškėjas turi teisę gauti nemokamą teisinę konsultaciją, jei jo vidutinės mėnesio pajamos šešis kalendorinius mėnesius iki prašymo pateikimo neviršija asmens ar kartu su juo vertinamų asmenų pragyvenimo lygio pagal įstatymą dėl pragyvenimo lygio ir pragyvenimą užtikrinančio darbo užmokesčio, padauginto iš trijų, ir jei tam asmeniui byloje, kurioje jis prašo suteikti pagalbą, neatstovauja kitas advokatas ar asmuo, įgaliotas teikti teisinės paslaugas (pagal įstatymo dėl teisininkų profesijos 2 straipsnio 2 dalies a punktą).

Kita pareiškėjo galimybė yra pasinaudoti savo teise gauti teisinę pagalbą, jei tai pateisinama atsižvelgiant į jo pajamų ir turto sąlygas. Šiuo atveju pareiškėjas taip pat kreipiasi į Čekijos advokatų asociaciją.

4 Ar teisinė pagalba teikiama visų rūšių bylose?

CPK numatyta teisinė pagalba teikiama visose CPK reglamentuotose bylose.

Čekijos advokatų asociacija teisinę pagalbą taip pat teikia ne tik procesuose valdžios institucijose, t. y. teismo procesuose, administraciniuose procesuose ir procesuose Konstituciniame Teisme.

5 Ar yra specialių procedūrų, taikomų ypatingais atvejais?

Tokiais atvejais specialios procedūros netaikomos.

6 Kur galiu gauti teisinės pagalbos prašymo formą?

Formos reglamentuojamos 2017 m. spalio 23 d. Teisingumo ministerijos įsakymu Nr. 4/2017, nuorodos Nr. 12/2017-OJD-ORG/36. Fiziniais ir juridiniais asmenimis skirtų formų (Deklaracijos dėl asmeninės, turinės ir su pajamomis susijusios situacijos dėl atleidimo nuo žyminio mokesčio ir atstovo paskyrimo ir Juridinio asmens deklaracijos dėl turinės situacijos ir kitų reikšmingų faktinių aplinkybių dėl atleidimo nuo žyminio mokesčio ir atstovo paskyrimo) pavyzdžius galima rasti Čekijos Respublikos teisingumo ministerijos svetainėje.

Formos, susijusios su prašymu dėl Čekijos advokatų asociacijos teikiamos teisinės pagalbos pateikimu pridėtos prie Čekijos Respublikos teisingumo ministerijos dekreto Nr. 120/2018, kuriame nustatytos prašymo paskirti advokatą formos ir prašymo suteikti vienkartinę teisinę konsultaciją forma. Jas galima rasti Čekijos advokatų asociacijos svetainėje.

7 Kokių dokumentus reikia pateikti kartu su teisinės pagalbos prašymo forma?

Visi dokumentai, kuriuos reikia pridėti, tiesiogiai nurodyti atitinkamoje formoje. Gali reikėti pridėti šiuos dokumentus: darbdavio patvirtinimą dėl pajamų iš darbo santykių ar pajamų pagal darbo sutartis, nepatenkančias į darbo santykių sritį; mokesčių institucijos galutinį mokėjimo apskaičiavimą (dėl pajamų iš verslo ir kitos savarankiškos veiklos); galutinį sprendimą dėl išmokos skyrimo ar šios išmokos mokėtojo patvirtinimą (dėl pajamų iš materialinio ir socialinio draudimo); kitą galutinį mokesčių institucijos mokėjimo apskaičiavimą (dėl kitų pajamų).

8 Kam turiu pateikti teisinės pagalbos prašymą?

Prašymą atleisti nuo žyminio mokesčio galite pateikti teismui, nagrinėjančiam bylą, kurioje prašote atleisti nuo žyminio mokesčio. Pirmosios instancijos teismas priima sprendimą dėl prašymo, net jei atleisti nuo žyminio mokesčio byloje prašoma po to, kai buvo pateiktas apeliacinis skundas.

Čekijos advokatų asociacijai galite pateikti prašymą skirti advokatą:

raštu Čekijos advokatų asociacijos, Brno padalinio adresu nám. Svobody 84/15, 602 00 Brno, arba

elektroniniu būdu su pripažintu elektroniniu parašu adresu epodatelna@cak.cz, arba

į Čekijos advokatų asociacijos duomenų langelį – duomenų langelio ID n69admd.

9 Kaip sužinoti, ar turiu teisę į teisinę pagalbą?

Įstatyme (CPK 5 straipsnyje) nustatyta bendroji teismų pareiga informuoti, taigi, suteikti bylos dalyviams informaciją apie jų procesines teises ir pareigas.

Teismas privalo bylos dalyvį informuoti apie teisę pateikti prašymą atleisti nuo žyminio mokesčio arba prašymą paskirti atstovą.

10 Ką turėčiau daryti, jei turiu teisę į teisinę pagalbą?

Žr. atsakymą skyriuje: Ar turiu teisę gauti teisinę pagalbą?

11 Kas parinks man advokatą, jei turiu teisę į teisinę pagalbą?

Teismas priima sprendimą dėl atstovo paskyrimo atsižvelgdamas į bylos dalyvio prašymą. Jei tai būtina bylos dalyvio interesams apsaugoti arba jei advokato ar notaro atstovimas yra privalomas atitinkamoje byloje, teismas paskirs advokatą kaip atstovą. Teismas paskirs konkretų advokatą, kuris privalo teikti teisinės paslaugas, išskyrus atvejus, kai advokatas turi teisinių priešasčių (pvz., yra interesų konfliktas) atsisakyti tai daryti.

Už sprendimų dėl prašymų suteikti teisinę pagalbą, kurią teikia Čekijos advokatų asociacija, priėmimą atsakingas tos asociacijos pirmininkas. Čekijos advokatų asociacijos pirmininkas šios asociacijos Brno padalinio direktoriui pavedė jam atstovauti įgyvendinant šį įgaliojimą.

Kad galėtų skirti advokatą, Čekijos advokatų asociacija turi advokatų, kurie yra davę sutikimą teikti pirmiau aprašytą teisinę pagalbą, sąrašą. Skirdama advokatą tokioms teisinėms paslaugoms teikti Čekijos advokatų asociacija turi užtikrinti, kad advokatai būtų skiriami sąžiningai ir atsižvelgiant į bylos pobūdį bei sudėtingumą.

12 Ar teikiant teisinę pagalbą padengiamos visos teismo proceso išlaidos?

Žr. atsakymą skyriuje: Kokios yra teismo proceso išlaidos ir kas paprastai jas padengia?

Pareiškėjas Čekijos advokatų asociacijai turi sumokėti 100 CZK mokesť už prašymo dėl tos asociacijos teikiamos teisinės pagalbos nagrinėjimą. ZTP (sunkios negalios) arba ZTP/P (sunkios negalios, kai reikalinga speciali priežiūra) kortele turintys asmenys arba asmenys, kurie gauna pagalbos išmokas dėl esminių poreikių, nuo šio mokesčio atleidžiami.

13 Kas padengia kitas išlaidas, jei turiu teisę gauti tik ribotą teisinę pagalbą?

Teismas taip pat gali priimti sprendimą dėl atleidimo tik nuo žyminio mokesčio dalies arba dėl atleidimo nuo žyminio mokesčio tik proceso etape (pvz., tik nagrinėjant bylą pirmąja instancija) arba dėl atleidimo tik nuo tam tikro žyminio mokesčio. Bylos dalyvis privalo padengti likusią žyminio mokesčio dalį.

Jei advokatas buvo paskirtas bylos dalyvio atstovu arba globėju, valstybė sumoka advokato pinigines išlaidas, atlyginimą už atstovavimą ir, jei taikoma, grąžina pridėtinės vertės mokesť.

14 Ar teisinė pagalba taip pat apima apeliacinius skundus?

Jei teismas nenusprendžia kitaip, sprendimas dėl atleidimo nuo žyminio mokesčio taikomas visame procese, t. y. tol, kol priimamas galutinis sprendimas. Sprendimas dėl atleidimo nuo žyminio mokesčio taikomas ir bylą nagrinėjant pirmąja instancija, ir apeliaciniame procese (dėl įprastų taisomųjų veiksmų).

Tačiau bylose dėl ypatingų taisyklių veiksmų (apeliacinio skundo peržiūros, ieškinio dėl bylos atnaujinimo, ieškinio dėl panaikinimo) atleidimas nuo žyminio mokesčio automatiškai netaikomas, o bylos dalyvis gali pateikti naują prašymą atleisti nuo žyminio mokesčio.

15 Ar teisinė pagalba gali būti nutraukta nesibaigus teismo procesui (arba net atšaukta po teismo proceso)?

Jei bylos dalyvio situacija pasikeičia taip, kad jo atleidimas nuo žyminio mokesčio nebepateisinamas, arba jei teismas vėliau nustato, kad dėl faktinės bylos dalyvio situacijos jo atleidimas nuo žyminio mokesčio buvo nepateisinamas jau tada, kai tas asmuo buvo atleistas nuo to mokesčio, teismas atleidimą nuo žyminio mokesčio atšaukia. Tokia priemonė atgaline data taikoma tik tuo atveju, jei teismas aiškiai taip nusprendžia. Atleidimą nuo žyminio mokesčio teismas gali atšaukti tik iki proceso pabaigos.

Tačiau vien tik pareiškėjo situacijos vertinimo taisyklių ar teismo nuomonės dėl to, ar ieškiny yra lengvabūdiškas, akivaizdžiai nepagrįstas ar kad juo prieštaraujama įstatymui, pasikeitimas nėra pagrindas atšaukti atleidimą nuo žyminio mokesčio.

Čekijos advokatų asociacijos teikiamos teisinės pagalbos atveju ši asociacija atšauks paskirtą advokatą, jei tam advokatui teikiant teisinės paslaugas atitinkamu klausimu nustatoma, kad atsižvelgiant į kliento pajamas ir turčinę padėtį teisinių paslaugų teikimas nebuvo pateisinamas.

Asociacija taip pat atšauks paskirtą advokatą, jei tam advokatui teikiant teisinės paslaugas atitinkamoje byloje paaiškėja, kad kliento pajamos ir finansinė padėtis pasikeitė taip, kad teisinių paslaugų teikimas nebepateisinamas; asociacija paskirtą advokatą atšauks nuo tos padėties pasikeitimo momento. Net ir tokiu atveju advokatas 15 dienų nuo tos dienos, kurią buvo atšauktas jo paskyrimas teikti teisinės paslaugas, turi atlikti visus skubius veiksmus, kad nebūtų pažeistos kliento teisės ar teisėti interesai. Tai netaikoma, jeigu klientas advokatą raštu informuoja, jog jis nereikalauja, kad ši prievolė būtų vykdoma.

16 Ar galiu apskusti atsisakymą suteikti teisinę pagalbą?

Sprendimą, ar priimti jūsų prašymą atleisti nuo žyminio mokesčio, ar tą atleidimą panaikinti, priima teismas. Tas sprendimas išdėstomas nutartyje. Tą nutartį galite apskusti apeliacine tvarka, išskyrus atvejus, kai ją pirmąja instancija priėmė Apeliacinis teismas; tada nutartis yra galutinė.

Čekijos advokatų asociacijos pirmininkas (arba šios asociacijos Brno padalinio direktorius, įgaliotas veikti jo vardu) priima sprendimą dėl Čekijos advokatų asociacijos advokato paskyrimo administraciniame procese. Dėl sprendimo galima pateikti administracinį skundą.

Paskutinis naujinimas: 23/06/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.